מחטיאים צוזאמען מיט די וואס זיי האבן פארשלעפט זאלן תשובה טאן בכפלים לתושי׳, און זאגן אלע צו־זאמען הוי׳ הוא האלקים, הוי׳ הוא האלקים.

(משיחת שבת פרשת תשא, תשי״ז)

פרשת ויקהל

א. דער אנהויב פון היינטיקער סדרה איז: ויקהל משה את כל עדת בני ישראל ויאמר אליהם אלה הדב־רים אשר צוה ה׳ לעשות אותם ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי יהי׳ לכם קדש שבת שבתון וגו׳.

זיינען אין דעם פאראן פיל דיוקים און קשיות, וואס עטלעכע פון זיי פרעגן אויך די מפרשי התורה:

א) וואס איז דער ענין פון ויקהל משה, דער געוויינלעכער לשון אין תורה איז דאך ויאמר משה, ווי עס שטייט אין די מערסטע ערטער און אויך אין דער פרשה אין עטלעכע פסוקים ווייטער ביי דעם ציווי פון תרומת המשכן?

ב) ער זאגט, אלה הדברים אשר צוה הוי׳ לעשות אותם, און ער דער־קלערט ניט וואס זיינען די דברים? רוב מפרשי התורה לערנען אז דאס גייט אויף ציווי תרומת המשכן, אבער דאס איז דאך שווער, ווארום ווייטער ביי תרומת המשכן זאגט ער נאך אמאל ויאמר גו׳, מוז מען דאך זאגן אז די אמירה גייט אויף אן ענין, וואס איז פאר דעם צוויטן ויאמר, אויף דעם וואס ער זאגט באלד נאך דעם — ששת ימים גו׳, איז דאך אבער ניט פארשטאנדיק: אויף שמירת שבת זיינען זיי דאך שוין אנגעזאגט געווארן אין די עשרת הדברות.

ג) פארוואס זאגט ער שבת שבתון, צוויי מאל דעם ענין פון שבת?

ד) רש״י זאגט (און אזוי שטייט אויך אין גמרא, מדרש[1] און זהר) אז ויקהל משה איז געווען אויף מארגן נאך יום כיפור, בשעת משה רבינו איז אראפגעקומען פון הר סיני.

פון דעם איז פארשטאנדיק אז דער ויקהל משה גו׳ האט א שייכות צו יום כיפור וואס זיין ענין איז — כפורים, וואס דער אויבערשטער האט געזאגט צו משה׳ן, „סלחתי כדבריך״, וואס דאס איז די כפרה אויפן חטא העגל. דארף מען פארשטיין וואס איז די שייכות צווישן זיי?

ב. ווען מען עס פארשטיין דער־מאנענדיק פריער די דברי רז״ל[2] וועגן דעם דיוק פון לשון תעשה (תי״ו צרוי׳, עיי״ן קמוצה) און ניט תעשה (מיט א פת״ח). דער חילוק איז: תעשה (מיט א פת״ח) מיינט, עשי׳ בהתעסקות — טאן מיט א פארנומענקייט. תעשה (מיט א ציר״י) מיינט עשי׳ בדרך ממילא — אז

1) מכילתא יתרו פרשה ב. זהר ח״ב קצה, א.

2) זע במפרשי התורה על הכתוב.

עס טוט זיך אָפּ פון זיך אַליין. שטייט אויף דעם אין מכילתא (במקומו), בזמן שישראל עושין רצונו של מקום מלאכתן נעשית על ידי אחרים.

דאָס איז די ברכה פון הימל. יע־דער ענין איז דאָך אָבער דאָ אויך אין דער עבודה פון מענטשן, איז דער ענין פון תעשה (בציר״י) אין עבודה, אַז די מלאכה ועובדין דחול וואָס אַ איד דאַרף טאָן בששת ימי החול, דאַרף זיין אַן התעסקות — אַן אַ פאַרנומענקייט — נאָר אַזוי ווי דאָס וואָלט זיך געטאָן פון זיך אַליין.

אַזוי ווי עס שטייט[3]) יגיע כפיך כי תאכל אשריך וטוב לך, וואָס דער טייטש איז[4]) אַז די יגיעה וואָס דער מענטש האָרעוועט צוליב זיינע קער־פּערלעכע באַדערפעגישן (תאכל), דאַרף זיין נאָר מיט די הענט און ענלעכע חיצוניות׳דיקע אברים (כפיך) אַליין. די קאָפּ און די האַרץ דאַרפן ליגן אין תורה ומצות, און בשעת זיין הנהגה איז: יגיע כפיך כי תאכל — דאַן איז אשריך וטוב לך, לויט דעם מאמר רז״ל[5]) אשריך בעולם הזה וטוב לך בעולם הבא.

און דאָס מיינט אויך תעשה (בציר״י) בדרך ממילא, ער ליגט ניט אין דעם עסק מיט זיין מוח און האַרץ, ער טוט עס נאָר בלויז מיטן כח המעשה, און אויך דעם כח המעשה נוצט ער אין דעם מער ניט אויף וויפל עס איז נויטיק אויף צו מאַכן אַ כלי אויף ברכת הוי׳.

וואָרום דער אמת איז דאָך, אַז וברכך הוי׳ אלקיך בכל אשר תעשה. ניט זיין עשי׳ גיט פרנסה, נאָר די ברכת הוי׳ גיט פרנסה, מער ניט וואָס די ברכת הוי׳ דאַרף האָבן אַ כלי אין טבע, דערפאַר דאַרף זיין דער „בכל אשר תעשה״. אָבער עס איז מער ניט ווי בלויז אַ כלי. און דערפאַר דאַרף מען טאָן אין דעם נאָר אַזוי פיל אויף וויפל עס איז נויטיק כדי עס זאָל זיין אַ כלי, ד. ה. אַז די קאָפּ מיט דער האַרץ זאָלן אינגאַנצן ניט ליגן אין דעם, אויף תחבולות, א. ד. גל. און אויך מיטן כח המעשה, טאָן בלויז אויף וויפל עס איז נויטיק.

— דער אמת איז דאָך אַז עס האָט אינגאַנצן ניט געדאַרפט דערלויבט זיין טאָן מלאכה. וואָרום עס איז דאָך את השמים ואת הארץ אני מלא און מלא כל הארץ כבודו (ג״ט ברוך הוא געפינט זיך אומעטום), איז מצד כבוד מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא האָט ניט געדאַרפט זיין דער־לויבט טאָן קיין מלאכה, ווי די רז״ל זאָגן מאן דמחוי קדם מלכא כו׳[6]). עס איז מער ניט וואָס די תורה האָט געגעבן רשות און געהייסן טאָן מלאכה, אַזוי ווי עס שטייט: בכל אשר תעשה, ששת ימים תעבוד. ובמילא, איז אויף וויפל ס׳איז נויטיק, האָט דאָך אויף דעם די תורה געגעבן רשות, אָבער מערער דערפון איז אויסער דעם וואָס דאָס ווייזט דאָך אַז ביי אים פעלט דער אָפּלייג אַז דער עיקר איז דער וברכך הוי׳ אלקיך (און ווי עס ווערט ווייטער דער־

---

3) תהלים קכח, ב. זע אויבן עמוד 62.

4) לקוטי תורה שלח מב, ד. ועוד.

5) אבות פ״ד מ״א. ברכות ח, א.

6) זע חגיגה ה, ב. להעיר מאגרת הקדש סימן כ״ד.

קלערט אין סעיף ה׳), איז דאָך דאָס אויך אַן ענין פון מחוי קמי׳ מלכא —

ג. אין פלוג, איז אָבער ניט פאַר־שטאַנדיק, פאַרוואָס רופט עס דער פסוק אַן דוקא מיטן נאָמען יגיעה, יגיע כפיך? ובפרט לויט ווי גע־זאָגט אַז דאָס איז בלא לב ולב, אַז ער נעמט זיך ניט צום האַרצן?

וועט מען עס פאַרשטיין לויט דעם וואָס איז באַוואוסט [7]), אַז ווען מען אַרבעט אין אַ זאַך וואָס מען האָט אין איר אַ תענוג, איז אפילו בשעת מען לייגט אַריין אין דעם אַ סך כחות, ווערט מען ניט אַזוי שטאַרק פאַרמאַטערט, ווייל מען האָט אין דעם אַ געשמאַק. אָבער ווען מען אַרבעט אין אַ זאַך אין וועלכער מען האָט ניט קיין געשמאַק, איז אַפילו אויב מען אַרבעט נאָר אַ ביסל, מאַטערט דאָס אויך אויס.

אַזוי אויך ביי דעם: מצד דעם וואָס ער האָט ניט קיין געשמאַק אין גשמיות, ער טוט אין דעם מער ניט ווייל ער מוז,

— וואָרום כאָטש אַז אויך דעם עסק נוצט ער אויס לעבודת הוי׳, ביז מען זאָגט אַז אויך דערמיט איז ער מקיים אַ מצוה לויט דעם מאמר רז״ל [8]) אויפן פסוק ששת ימים תעבוד, אַז דאָס איז אַ מצות עשה, פונ־דעסטוועגן איז ער דאָך בשעת מעשה פאַרנומען מיט ענינים גשמיים, און זיין תענוג איז דאָך אויף טאָן אין ענינים וואָס זיי זיינען מצות בגלוי, ובמילא איז דער עסק אין גשמיות ביי אים אַ הכרח (אַ געצוואונגענע זאַך) —

איז מצד דעם הכרח, איז אויך דאָס ביסעלע וואָס ער האָרעוועט נאָר בלויז מיטן כח המעשה בלבד און דאָס אויך אַן השתדלות, ביז מען רופט עס אַן בדרך ממילא, איז אָבער מצד דעם וואָס מצד עצם הדבר וויל ער דאָס ניט, און ער וואַרט שוין אויף דעם מינוט ווען ער וועט קענען פאַרענדיקן דעם עסק און נעמען זיך צו תורה ומצות, איז אויך דאָס בי־סעלע וואָס ער אַרבעט אין דעם, מאַטערט אים שטאַרק אויס.

ד. און דאָס איז דער פשט אין פסוק ששת ימים תעשה מלאכה וב־יום השביעי שבת שבתון, ד. ה. בכדי עס זאָל קענען זיין דער שבת ווי עס דאַרף זיין, מוז זיין די הקדמה פון ששת ימי החול, עס זאָל זיין תֵּעָשה בדרך ממילא.

עס שטייט דאָך לעולם יראה אדם בכל שבת כאילו כל מלאכתו עשוי׳ [9]) (יעדן שבת דאַרף אַ מענטש זיך באַטראַכטן ווי זיין גאַנצע אַרבעט איז אָפּגעטאָן), איז אויב אינמיטן וואָך ליגט ער אין עסק, מיט גרויס טרדה, דאַן איז אויך בשעת עס קומט שבת, און ער וויל זיך אָפּרייסן אויף דעם טאָג, לכל הפחות, פון דעם עסק און טאָן אין תורה ותפלה, לאסתכלא

---

7) זע ד״ה קרוב ה׳ תר״ץ (סה״מ קונט׳ ח״א קה, ב).

8) מכילתא – הובאה בדרשות ר׳ יהושע אבן שועב פרשת וישב, ובספר מנחה בלולה. ובמכילתא דרשב״י: כשם שנצטוו ישראל על מצות עשה של שבת כך נצטוו על המלאכה. ועל פי זה מובן בפשיטות מאמר רז״ל בראשית רבה פט״ז (ופליג בזה על הספרי עקב על הפסוק ולעבדו בכל לבבכם). וראה גם כן אבות דרבי נתן פי״א. רמב״ן ויקרא כה, ג. קונטרס ומעין מי״ט. – ועל פי זה מיושב לשון רשאין בחולין (נד, ב. וראה שם רש״י ותוספות).

9) שולחן ערוך אדמו״ר הזקן סימן ש״ו סעיף כא.

ביקרא דמלכא, פאַלן אים אַריין פאַר־שידענע מחשבות זרות, סיי די מחשבות אין וועלכע ער ליגט די גאַנצע וואָך, און נאָך מערער, עס פאַלן אים אַריין אויך אַזעלכע מחשבות צו וועלכע ער איז ניט שייך כלל. חיבא מבלבלין לי׳ [10]. וואָרום וויבאַלד ווער האָט געעפנט אַ טיר, איז אַז מען עפנט אַ טיר שפּאַרט מען זיך אַהין. במילא קען ער ניט האַלטן ביי שבת.

אויב אָבער אַז ששת ימים תעשה מלאכה (בדרך ממילא), דאַן איז וב־יום השביעי שבת שבתון. עס לייכט אים דער אור פון שבת. און נאָך מערער, שבת שבתון, צווי מאָל שבת, וואָרום דער וואָס אויך אינמיטן וואָך איז ביי אים תעשה בדרך ממילא, איז ער אויך אינמיטן וואָך בבחינת שבת [11], און בשעת עס קומט שבת ווערט ביי אים אַ תוספת קדושה, שבת שבתון (וואָס דערמיט ווערט פאַרענטפערט די דריטע קשיא).

און לויט דעם וועט פאַרענטפערט ווערן אויך די צווייטע קשיא, וואָ־רום דאָ איז ניט דער ציווי אויף שבת, נאָר ווי אַזוי זאָל מען צו־קומען צו שבת.

ה. לויט דעם וועט מען אויך פאַר־שטיין די שייכות פון ויקהל משה גו׳ ששת ימים תעשה מלאכה צו מחרת יום כיפורים, אַז דאָס איז דער סדר התיקון אויפן חטא העגל.

וועגן חטא עבודה זרה זאָגט דער רמב״ם [12] אַז דאָס איז געקומען מצד דעם וואָס די השפעה מלמעלה גייט דורך דורך כוכבים ומזלות אַזוי ווי עס שטייט [13]) וממגד תבואת שמש גו׳. איז הגם זיי זיינען אויך מודה אַז די כוכבים ומזלות זיינען נאָר ממוצעים, אָבער פונדעסטוועגן קרו לי׳ אלקא דאלקיא, זיי זיינען מחשיב אויך די ממוצעים. דער אמת אָבער איז אַז מען טאָר זיי ניט דינען, ווייל זיי זיינען נאָר כגרזן ביד החוצב.

אין חסידות [14]) ווערט דערקלערט, אַז בדקות יותר, אין אַן איידעלערן אופן איז דער ליגן מיט השתדלות און תחבולות אין עסק אויך אַן ענין פון עבודה זרה חס ושלום, ווייל דאָס קומט פון דעם וואָס מען האַלט דעם עסק, דעם ממוצע, פאַר אַ חשיבות און טייערקייט, כאָטש ער גלויבט אַז וברכך הוי׳ אלקיך גו׳, פונדעסטוועגן איז ער מחשיב און האַלט טייער דעם עסק, און דער־פאַר לייגט ער זיך אַריין אין דעם מיט זיין שכל, וואָס דאָס איז דוגמת השתחואה, הרכנת הראש, ער בויגט איין די קאָפּ צו דעם. און נאָך ער־גער, וואָרום הרכנת הראש איז נאָר בגשמיות, און דאָ לייגט ער דאָך אַריין זיין קאָפּ ברוחניות, זיין שכל, אין דעם ממוצע, ווייל ער האַלט עס פאַר אַ חשיבות [15]).

דאָס הייסט, אַז דער ענין פון ששת ימים תעשה (מיט אַ פּת״ח) מלאכה בהתעסקות, קומט מצד דעם וואָס ער איז מחשיב דעם עסק. אָבער בשעת ביי אים לייגט זיך אָפּ דער

---

10) זע דרך חיים פ״ג.
11) זע שבת קיט, א. זהר ח״ג כט, א. תקוני זהר תכ״א (מו, א).
12) הלכות עכו״ם פ״א ה״א.
13) דברים לג, יד.
14) זע לקוטי תורה אחרי כז, ג. ד״ה מים רבים תשי״ז.
15) זע אויך אויבן עמוד 183.

אמת אַז דאָס איז נאָר כגרזן ביד החוצב, דאַן ליגט ער ניט ראשו ורובו אין דעם עסק, און ער פירט זיך אין דעם סדר פון תעשה בדרך ממילא.

לויט דעם וועט מען פאַרשטיין נאָך אַ טעם אויף דעם וואָס די דער־מאָנטע הנהגה איז תעשה בדרך ממילא, ווייל ביי אים לייגט זיך אָפּ אין זיין שכל, אַז ניט דער עסק גיט אים פרנסה, נאָר אַז דורכן עסק האָט ער פרנסה פון דעם „וברכך הוי' אלקיך" בדרך ממילא.

און לויט דעם איז אויך פאַר־שטאַנדיק די שייכות פון ויקהל משה צו דעם מחרת יום כפור, וואָרום דער סדר התיקון, ועקירת חטא עבודה זרה איז — ששת ימים תעשה מלאכה בדרך ממילא.

ו. דער דערמאָנטער ענין פון „יגעת בדרך ממילא" איז פאַראַן אויך אין אַ העכערן אופן, ניט אין דעם עסק בדברים הגשמיים, נאָר אין עבו־דת הוי'. און אויך אין דעם איז דער תעשה בדרך ממילא אַ תיקון אויפן חטא העגל.

די דערקלערונג דערפון:

די משנה זאָגט [16]), אל תהיו כעבדים המשמשין את הרב על מנת לקבל פרס. עס איז פאַראַן אַן אופן אין עבודת הוי', אַז דאָס וואָס ער לערנט תורה און מקיים מצות איז ווייל ער פילט אַ געשמאַק אין דעם, ער פילט אַ נועם עריבות ומתיקות אין תורה ומצות. דאָס ווערט אָנגערופן על מנת לקבל פרס. דער תכלית העבודה איז, שלא על מנת לקבל פרס, ד. ה. ניט מצד דעם געשמאַק, נאָר מצד קבלת עול מלכות שמים, וואָס ער וויל אויספירן דעם רצון העליון.

און מצד דעם הייסט עס „יגיעה בדרך ממילא".

„יגיעה": וויבאַלד ער טוט עס ניט מצד זיין געשמאַק ותענוג, איז דאָס אַן ענין פון יגיעה — כנ"ל.

„בדרך ממילא": בשעת די עבודה איז מצד ההרגש והעונג כו' קען ער אַמאָל אַ טעות האָבן און מיינען אַז ער טוט עס בכחו ועוצם ידו, מצד דעם וואָס ער האָט גוטע כשרונות און גוטע מדות לערנט ער תורה און ער גיט צדקה וכו' (כללות המצות) — תעשה (בפת"ח). בשעת אָבער ער טוט עס מצד קבלת עול, דאַן הערט ער דעם אמת אַז דאָס איז ניט בכח עצמו, נאָר מצד סייעתא דשמיא — תעשה (בציר"י).

אַזוי ווי דער מאמר רז"ל [17]) פתחו לי כחודה של מחט ואני אפתח לכם כפתחו של אולם, אַז דאָס וואָס דער מענטש טוט איז מער ניט ווי כחודה של מחט — אַ קליינע עפע־נונג פון אַ נאָדל, — און דער עיקר קומט מצד מלמעלה — ואני אפתח.

נאָך מערער, אויך די הכנה צו קיום המצות קומט פון דעם אויבערשטן, לויטן מאמר רז"ל על פסוק מי הקדימ־ני ואשלם, מי עשה לי מעקה עד שלא

---

16) אבות פ"א מ"ג.

17) הובא בכמה מקומות בדא"ח. ולעת עתה צריך עיון מקומו. — בלקוטי תורה קרח (נה, א) מביא גירסא אחרת בשיר השירים רבה על פסוק אני ישנה, בילקוט שמעוני שם, בזוהר ח"ג צה, א. ומסיים: ובמ"א אמרו ואני אפתח לכם כפתחו של אולם. ומפרש גירסא זו דוקא. — וראה ג"כ פסיקתא רבתי פט"ו. פסיקתא דר"כ פרשת החודש.

נתתי לו גג כו׳ מי עשה לי ציצית עד שלא נתתי לו טלית וכו׳ [18]).

און דערפאַר הייסט עס בדרך ממילא (על דרך הנ״ל, בגשמיות, בפירוש הב׳), וואָרום ער פילט אַז ניט מצד זיין אַרבעט האָבן זיך אויפ־געטאָן אַלע ענינים, נאָר אַז זיין אַרבעט איז מער ניט ווי אַ כלי און אַ צינור צו דעם ואני אפתח, עס טוט זיך אויף בדרך ממילא.

ז. ווי געזאָגט פריער, איז אויך דער ענין פון יגיעה בדרך ממילא אין רוחניות אַ תיקון אויף חטא העגל.

וועט מען עס פאַרשטיין לויט ווי עס איז באַוואוסט אַז דער חטא העגל איז דער זעלבער ענין פון חטא עץ הדעת, כמאמר רז״ל אַז בשעת חטא עץ הדעת ירדה זוהמא לעולם, ובשעת מתן תורה פסקה זוהמתן, ובשעת חטא העגל חזרה [19]).

דער ענין פון חטא עץ הדעת איז דאָך באַוואוסט אַז דאָס איז דער ענין פון הרגש, פילן זיך, אַזוי ווי עס שטייט ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים, מען דערפילט דעם געשמאַק [20]), איז דער תיקון אויף דעם — „יגיעה בדרך ממילא". אַנשטאָט דעם, וואָס עס איז געווען מצד הרגש, דאַרף זיין יגיעה — קבלת עול; און אַנשטאָט דעם, וואָס ער האָט געמיינט אַז בכחו ועוצם ידו עשה את החיל הזה, דאַרף זיין בדרך ממילא.

ח. לויט דעם אַלעמען וועט מען אויך פאַרשטיין וואָס ער זאָגט אין

18) איוב מא, ג. ויקרא רבה כז, ב.

19) שבת קמו, א. זהר ח״א נב, ב. זע אויבן עמוד 163.

20) בראשית ג, ו. זע ד״ה באתי לגני תש״י (קונטרס עד) פ״ה.

פסוק ויקהל משה את כל עדת בני ישראל גו׳, און ניט, ווי געווינלעך, ויאמר גו׳.

אַזוי ווי עס איז געווען מחרת יום כיפור, דער ענין פון כפור אויפן עגל וואָס האָט מחזיר געווען זוהמא פון חטא עץ הדעת, און מען האָט געדאַרפט פועל׳ן אין וועלט זי זאָל זיין ווי פאַר דעם חטא, וואָרום עולם על מילואו נברא, וואָס תכלית הכוונה איז דאָך גוי אחד בארץ, עס זאָל זיין אַ רשות היחיד, אַ דירה לו יתברך בתחתונים, אין דברים גשמיים דוקא, און זיי זאָלן זיין אַ דירה צו אחדותו ועצמותו יתברך, איז אויף דעם געווען ויקהל משה, ער האָט צוזאַמענגעקליבן אַלע ענינים לאחדות האמיתי.

און אַזוי ווי אַלע ענינים זיינען דאָך איינגעטיילט אין דריי דרגות — עולם שנה נפש, דערפאַר רעכנט ער אויס אין פסוק די אַלע דריי ענינים: אלה הדברים, ל״ט מלאכות [21]) (כולל כל עניני העולם) בכל מושבותיכם — כללות פון מקום, עולם. כל עדת בני ישראל — כללות פון נפש. ששת ימים תעשה מלאכה וביום השביעי שבת שבתון — כללות פון זמן.

צונויפקלייבן די אַלע ענינים צום אחדות האמיתי איז בכחו של משה. וואָרום משה איז משמיטה ראשונה [22]), למעלה מהשתלשלות, דערפאַר איז בכחו צונויפקלייבן אַלע ענינים צום אחדות האמיתי. און דאָס זעלבע איז אויך בכחו של משה וואָס געפינט זיך אין יעדן אידן (לויט ווי עס

21) שבת ע, א.

22) תורה אור נא, ד.

ווערט דערקלערט אין תניא[23]) בענין אין לגבי משה מילתא זוטרתי היא).

וואס דורך דער עבודה ווערט אויסגעפירט די תכלית הכוונה פון דער בריאה, אז עס ווערט אזוי ווי פאר דעם חטא וואס עולם על מילואו נברא, וואס די שלימות פון דעם בגלוי וועט זיין לעתיד, און ווי דער מאמר רז"ל סמך שבת למלאכת המשכן, אז דורך דער עבודה וועט זיין בנין בית המקדש השלישי במהרה בימינו.

(מתוך מאמר ד"ה ויקהל, תשי"ב)

ט. פון פסוק אלה הדברים גו' לערנט אפ די גמרא די ל"ט מלאכות וועלכע זיינען אסור אום שבת. און די גמרא[24]) זאגט, מלאכה דהואי במשכן הואי מלאכה — א מלאכה וואס איז געווען אין משכן הייסט א מלאכה און זי איז אסור אום שבת.

פון דעם וואס די ל"ט מלאכות לערנט מען אפ פון די מלאכות המשכן איז דאך פארשטאנדיק אז די ל"ט מלאכות זיינען פארבונדן מיט די מלאכות המשכן.

עס איז דאך באוואוסט, אז יעדער לימוד אין תורה איז ניט צופעליק ח"ו, נאר אז דער „מלמד" מיטן „למד" זיינען, בפנימיות, איין ענין.

און זייער פארבונד איז א צווייענדיקער: א) דער שרש פון די ל"ט מלאכות איז מלאכות המשכן, ד. ה. אז אלע מלאכות קומען בהשתלשלות פון מלאכות המשכן. ב) דערפאר איז אויך דער ציל און תכלית פון אלע מלאכות, אויך פון מלאכות הרשות, צו מאכן דורך זיי א משכן ודירה לו יתברך, אזוי ווי עס שטייט בכל דרכיך דעהו[25]).

י. לויט דעם וועט מען אויך פארשטיין וואס מיר געפינען, אז אין די טעג וואס מען מעג טאן מלאכה, איז מען ממעט אין ענינים ווי קריאת התורה, און תפלות נוספות, בכדי ניט צו פארקירצן די צייט פון מלאכה[26]).

נאך מערער: אויפן פסוק ששת ימים תעבוד, זאגן די רז"ל, אז דאס איז א מצות עשה[27]).

אין פלוג — ווי קען דאס געמאלט זיין?

אבער, לויט דעם ווי מען האט גערעדט, אז דער תכלית פון אלע מלאכות איז צו מאכן דורך זיי א משכן, איז מובן אז דאס איז א מצוה, און א מענטש דארף שטענדיק הארעווען אין דעם, כי אדם לעמל יולד[28]).

ווארום דער חילוק פון דער גאנצער וועלט ביז דעם משכן איז נאר א חילוק פון כוח ביז פועל: דער משכן איז א משכן בפועל און די גאנצע וועלט איז א משכן בכוח.

דארף מען אויסנוצן יעדע רגע אויף מלאכה, וואס, ווי געזאגט, ברענגט זי פון כוח אין פועל, יעדע רגע איז דא דער אנזאג בכל דרכיך דעהו.

(משיחת פורים, תשח"י)

---

23) פמ"ב.

24) שבת צו, ב. בבא קמא ב, א.

25) משלי ג, ו.

26) זע ברכות טז, א. מגילה כב, ב. קודשין לג, א.

27) זע אויבן הערה 8.

28) איוב ה, ז.

יא. משנכנס אדר מרבין בשמחה.

אין דער משנה[29]) שטייט, משנכנס אב ממעטין בשמחה, נאר די גמרא[30]) זאגט אויף דעם, כשם שמשנכנס אב ממעטין בשמחה, כך משנכנס אדר מרבין בשמחה.

זעט מען אין דעם צוויי ענינים הפכיים:

א) פון דעם לשון כשם איז משמע, אז דער עיקר איז דער משנכנס אב ממעטין בשמחה, דאס שטייט בפירוש אין דער משנה, מה שאין כן דער משנכנס אדר מרבין בשמחה, איז דאס ניט מער ווי כשם, וואס מען לערנט עס אפ פון משנכנס אב.

ב) לאידך גיסא זעען מיר אז בהנוגע לפועל איז דער משנכנס אב ממעטין בשמחה באגרענעצט. ניט אין אלץ איז מען ממעט. עס זיינען פאראן עניני שמחה אויך אין אב[31]). אבער דאס וואס משנכנס אדר מרבין בשמחה איז דאס אן קיינע הגבלות ביז עד דלא ידע'.

אין פלוג איז דאס ניט פארשטאנדיק, וויבאלד אז דער גאנצער ענין פון משנכנס אדר מרבין קומט ארויס פון דעם משנכנס אב ממעטין, ווי דער לשון הגמרא איז, כשם, הייגט פארוואס איז דער משנכנס אדר מרבין בשמחה מערער ווי דער משנכנס אב ממעטין וכו'.

יב. די פשוט'ע דערקלערונג אין דעם: ווייל שמחה דארף זיין אלע מאל, אפילו בחודש אב. עס איז דאך אלע מאל דא דער ציווי פון עבדו את הוי' בשמחה. דערפאר אז עס קומט נאך צו מרבין בשמחה איז דאס אן א גרענעץ. דער ממעטין איז באגרענעצט, ווייל אויך דעמאלט דארפן זיין געוויסע עניני שמחה, ובפרט מצד דעם ציווי פון עבדו את הוי' בשמחה.

די פנימיות פון דעם ענין איז, ווי מען האט גערעדט אין מאמר[32]), אז דער תכלית הכוונה איז אויס־צופירן דעם נתאוה הקדוש ברוך הוא להיות לו יתברך דירה בתחתונים, אז דער אויבערשטער זאל האבן א דירה דא למטה. און ווי דער מענטש וואס וואוינט אין א דירה, געפינט ער זיך אין דער דירה מיט זיין גאנצן וועזן, אזוי איז אויך דער פירוש פון דירה בתחתונים, אז דער אויבערשטער זאל זיין למטה בכל עצמותו ומהותו יתברך.

עס שטייט דאך עוז וחדוה במקומו, דארטן וואו דער אויבערשטער געפינט זיך איז שמחה. במילא בכדי עס זאל זיין דירה בתחתונים, מוז מען האבן עוז וחדוה, וואס דעמאלט קען עס זיין מקומו ודירתו יתברך[33]).

דערמיט איז פארשטאנדיק וואס מען דארף זיין שטענדיק בשמחה. אפילו אין די צייטן וואס עס שטייט אויף זיי ממעטין, דארף מען אויך דעמאלט זיין בשמחה, אין א געוויסער מאס, וויבאלד אז די דירה לו

---

29) תענית כו, ב.

30) שם כט, סע"א.

31) ראה שולחן ערוך אורח חיים סימן תקנ"א ס"ב. ב"ח לטור ריש סימן תקנ"א: **אבל באכילת בשר כו'. וצריך עיון במגן אברהם שם סק"א.**

32) ד"ה כי תשא, תשט"ז.

33) עיין חגיגה ה, ב, דיש גורסין ובבתי גואי ליכא — הובא בעבודת הקודש ח"ג פנ"ז — וגם לגירסתנו מבואר ברשימות הצמח צדק לאיכה עמוד כב־כג (אוה"ת נ"ך ח"ב ע' א'נב־ג). ואכ"מ.